

Список використаних джерел:

1. Кузьмічов В.С., Пиріг І.В. Використання спеціальних знань при розслідуванні розкрадань вантажів на залізничному транспорті: монограф. Д.: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; Ліра ЛТД, 2008. С. 165.

2. Бідняк Г.С., Пиріг І.В. Використання спеціальних знань на досудовому розслідуванні: навч. посібник. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2018. 134 с.

Вольтобрісов А. В.,
здобувач вищої освіти
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Черненко А.П.,
доцент кафедри кримінально-правових
дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

**АДВОКАТСЬКА ТАЄМНИЦЯ ЯК ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ**

Питання забезпечення міжнародної та національної безпеки на сьогоднішній день є без перебільшення актуальними. Особливої актуальності набувають питання забезпечення національної безпеки в умовах воєнного стану. Серед складових національної безпеки певне місце займає безпека людини, яка охоплює доволі чисельні аспекти. Одним з таких аспектів є безпека в сфері кримінальної процесуальної діяльності, де законодавством передбачені певні засоби забезпечення безпеки учасників кримінального провадження. Захист підозрюваного, можна віднести до засобів забезпечення безпеки підозрюваного, бо захист покликаний захистити підозрюваного від необґрунтованого та безпідставного його обвинувачення у вчиненні кримінального правопорушення, що є небезпечним для підозрюваного. Захист пов'язаний з необхідністю оперування інформацією, що за певних обставин трансформується у докази. Робота з доказами потребує певної підготовки, тому захист із залученням захисника-адвоката є бажаним. Але захисник сам без інформації, отриманої від підозрюваного не здатен ефективно здійснювати свою діяльність. У зв'язку з цим адвокатська таємниця, що становить важливу умову довіри підозрюваного до адвоката, є дуже потужним механізмом у захисті підозрюваного та й у забезпеченні його

безпеки. Саме на цій проблемі, на проблемі адвокатської таємниці й хотілось би зосередити увагу.

Але спочатку слід з'ясувати, що є адвокатською таємницею. Відповідно ч. 1 ст. 22 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» адвокатською таємницею є будь-яка інформація, що стала відома адвокату, помічнику адвоката, стажисту адвоката, особі, яка перебуває у трудових відносинах з адвокатом, про клієнта, а також питання, з яких клієнт (особа, якій відмовлено в укладенні договору про надання правової допомоги з передбачених цим Законом підстав) звертався до адвоката, адвокатського бюро, адвокатського об'єднання, зміст порад, консультацій, роз'яснень адвоката, складені ним документи, інформація, що зберігається на електронних носіях, та інші документи і відомості, одержані адвокатом під час здійснення адвокатської діяльності [1].

Адвокатська таємниця в кримінальному процесі, і не тільки, забезпечується різноманітними засобами, серед яких у першу чергу виступає професійна етика адвоката. У першу чергу саме адвокат повинен дбати про таємницю того, що йому довірено підозрюваним, на чому наголошено адвокатською спільнотою на своєму з'їзді. Дотримання принципу конфіденційності є необхідною та щонайважливішою передумовою довірчих відносин між адвокатом – захисником та його клієнтом – підозрюваним [2].

В ч. 2, ст. 21 Закону України «Про інформацію» зазначено, що конфіденційною є інформація про фізичну особу, а також інформація, доступ до якої обмежено фізичною або юридичною особою, крім суб'єктів владних повноважень. Конфіденційна інформація може поширюватися за бажанням (згодою) відповідної особи у визначеному нею порядку відповідно до передбачених нею умов, а також в інших випадках, визначених законом [3].

Отже, адвокатська таємниця – це повне гарантування та забезпечення безпеки будь-якої інформації з першого моменту зустрічі адвоката з клієнтом. Інформація не може бути передана третій особі яка не має відношення до справи, чи використовувати інформацію задля його власних бажань, інтересів, тощо. Також, якщо, на підставі договору про надання правової допомоги, інформація отримана під час представництва клієнта, є конфіденційною інформацією, розголошення якої заборонено за будь-яких обставин, навіть якщо після складання документа, на адвоката чи на його клієнта почався моральний тиск з боку державних органів України (згідно з пунктом 3 статті 10 Правил адвокатської етики, розголошення відомостей, що складають адвокатську таємницю, заборонено за будь-яких обставин, включаючи незаконні спроби органів дізнання, слідства і суду допитати адвоката про обставини, що складають адвокатську таємницю) [2]. Із наведеного простежується, що адвокатська таємниця повинна бути забезпечена у першу чергу обов'язками адвоката і гарантована його відповідальністю. Саме на таку обставину вказують науковці.

Так, Руслан Луценко, досліджуючи питання охорони адвокатської

таємниці в кримінальному судочинстві, зауважує: «З точки зору права це питання врегульовано нормами законодавства про адвокатуру і кримінально-процесуальним законом. Зрозуміло, що етичні норми носять більш загальний характер, а тому вимагають додаткового регулювання корпоративними правилами, зокрема правилами професійної етики» [4, с. 25].

Щодо відповідальності адвоката у розголошенні адвокатської таємниці та її підстав висловився Верховний Суд через встановлення підстав та видів такої відповідальності. Верховний Суд називає такі підстави щодо притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності: 1) порушення вимог несумісності; 2) порушення присяги адвоката України; 3) порушення правил адвокатської етики; 4) розголошення адвокатської таємниці або вчинення дій, що призвели до її розголошення; 5) невиконання або неналежне виконання своїх професійних обов'язків; 6) невиконання рішень органів адвокатського самоврядування; 7) порушення інших обов'язків адвоката, передбачених законом [5].

Стосовно видів відповідальності адвоката за розголошення адвокатської таємниці, Верховний Суд вказав, що за вчинення дисциплінарного проступку до адвоката може бути застосовано одне з таких дисциплінарних стягнень: 1) попередження; 2) зупинення права на заняття адвокатською діяльністю на строк від одного місяця до одного року; 3) для адвокатів України – позбавлення права на заняття адвокатською діяльністю з наступним виключенням з Єдиного реєстру адвокатів України, а для адвокатів іноземних держав – виключення з Єдиного реєстру адвокатів України. Адвокат може бути притягнутий до дисциплінарної відповідальності протягом року з дня вчинення дисциплінарного проступку [5].

Окрім того, у висновку Верховного Суду передбачено, що адвокат зобов'язаний утриматися від обслуговування нового клієнта, якщо це здатне викликати виникнення загрози порушення конфіденційності відомостей, що довірені йому попереднім клієнтом, або якщо інформація, що є у розпорядженні адвоката, про стан справ попереднього клієнта здатна стати джерелом переваг для нового клієнта [6]. Із даного висновку видно, що Верховний Суд застерігає адвокатів не тільки від розголошення адвокатської таємниці, але й від використання даних, що становлять адвокатську таємницю на шкоду особи, яка довірила ці дані адвокату. На наш погляд, таке застереження є цілком виправданим і сприяє підвищенню іміджу адвокатської діяльності та й робить її надійною допомогою тим, кому вона потрібна.

Хочемо звернути увагу ще на одну обставину висловлену Русланом Луценком. Автор зазначає, що питання адвокатської таємниці стоять не лише адвоката, але й інших осіб, які допомагають адвокату у його роботі тощо. Науковець називає їх суб'єктами адвокатської таємниці. На його думку, «...суб'єктами адвокатської таємниці виступають: 1) адвокати; 2) помічники адвокатів; 3) посадові особи адвокатських об'єднань; 4) технічні

працівники адвокатських об'єднань» [4, с. 26]. На наш погляд, таке визначення автора є слушним і названі особи так само як і адвокати повинні зберігати адвокатську таємницю, що стала їм відома при спілкуванні з адвокатом чи при вирішенні технічних питань адвокатської діяльності. Дійсно вони повинні також нести певну відповідальність за розголошення адвокатської таємниці, але при цьому на них так само як і на адвоката повинна поширюватись дія адвокатського імунітету від допиту у кримінальному провадженні як свідків щодо адвокатської таємниці. У зв'язку з цим, на нашу думку, заборона допиту адвоката як свідка, повинна бути доповнена заборонаю допиту як свідка й помічників адвоката, посадових осіб адвокатських об'єднань та технічних працівників адвокатських об'єднань, яким стали відомі відомості, що належать до адвокатської таємниці. Це може бути досягнуто відповідними змінами до ч. 2 ст. 65 Кримінального процесуального кодексу України [7].

Підсумовуючи усе вищесказане, можна зробити висновок, що адвокатська таємниця є одним із важливих засобів забезпечення прав та безпеки підозрюваного і певною мірою засобом забезпечення національної безпеки.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 27, ст.282) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17?find=1&text#Text>
2. З'їзд адвокатів України «Правила адвокатської етики» (зі змінами, затвердженими З'їздом адвокатів України 2019 року 15 лютого 2019 року) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001891-17#Text>
3. Закон України «Про інформацію» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 48, ст.650) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
4. Луценко Р. Охорона адвокатської таємниці в кримінальному судочинстві, її об'єкт та суб'єкти / Правове, нормативне та метрологічне забезпечення системи захисту інформації в Україні. 2009. № 2 (19). С. 24–29. URL: <https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/9697/3/08.pdf>
5. Правові наслідки порушення адвокатської таємниці. Платформа правових консультацій – WikiLegalAid. URL: https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php/Правові_наслідки_порушення_адвокатської_таємниці (дата звернення: 03.11.2022).
6. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 26.11.2020 р. № N 818/1718/17. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/93119334?fbclid=IwAR26EXyPm7U-TdzOf4QlgFOEdARhDVepYuO5mV9qUfrTrlpKep-_dRNMzqY#
7. Кримінальний процесуальний кодекс України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2013, № 9-10, № 11-12, № 13, ст.88) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/conv#n465>